

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Franciška ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja 10— K
pol leta 5—
četrt leta 2'50
posamezna številka po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 16 h
dvakrat . . . 14
trikrat . . . 12
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 10 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovarisa“ izide dne 7. sept. 1917.

Cesarjev rojstni dan.

Dne 17. avgusta t. l. je praznoval naš novi mladi vladar prvič svoj rojstni dan, kar je zasedel slavni prestol svojih pradedov. Vsi narodi naše mogočne Avstrije so se tega dne spominjali svojega ljubljenelega, ljudomilega vladarja z izrazi in zagotovili najiskrenejše vdanosti in ljubezni. Med najzvestejšimi pa stoji na prvem mestu slovenski narod s svojim učiteljstvom, ki ga je učilo ljubiti cesarja in domovino, in ki je ves čas v dobi svetovne vojne bodisi doma na svojih službenih mestih, bodisi na bojnem polju z dejanji sijajno dokazalo to zvestobo. Iz vseh naših zvestih učiteljskih src kipe v dobrotno nebo navdušeni klici: Bog živi cesarja, na veke srečna Avstrija!

VABILO

na

XIV. izredne občni zbor

Učiteljske tiskarne v Ljubljani,
registrovane zadruga z omejeno zavezo, ki se vrsi

v ponedeljek, dne 10. septembra
1917 ob 9. uri dopoldne

v Ljubljani, Franciška ulica št. 6,
da se izvrši sklep XIII. rednega občnega zbora z dne 22. marca 1917 glede spremembe pravil.

DNEVNI RED.

1. Sprememba pravil.
2. Slučajnosti.

V Ljubljani, dne 20. avgusta 1917.

Upravni svet.

„Ni časa več za besede, začnimo in začnimo takoj!“

„Pripraviti se bo treba še na težke preizkušnje in na hude boje, katerim moramo biti kos.“

„Temu klinu nemškega prodiranja proti jugu moramo postaviti nujni protitež, ako hočemo podpreti uspešno politiko naših zastopnikov v Jugoslovanskem hlubu. Vemo, da je pri nas večina uradništva v nemških rokah, da so vsa boljša mesta od Nemcev zasedena. Te naše bolesti se dobro zavedamo. Toda, da bi imeli vsa ta naša mesta, ki bi morala biti zasedena od Slovencev, v natančni evidenci, zato nimamo žal nobene legitimirane korporacije. Tozadevno je pri nas velika desorganizacija in desorientacija. „Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal.“ Ako bomo stali s prekrizanimi rokami in se ne ozirali na vse podrobnosti — vsak najmanjši kamen tvori bistven del zgradbe narodne celote — in čakali samo na čudeže od zgoraj, nas čaka lahko težka dobarazočaranja*.“

„In ona stranka, ona kulturna organizacija bo dajala smer celokupnemu narodu, ki bo vsebovala v svojem idealizmu in smotrenosti in svoji prožnosti več notranje sile.“

„In prepričani smo, da je to poslanstvo namenjeno naši vseslovenski katoliško-demokratski organizaciji, ki vsebuje v sebi zdravo življenja zmožnost in življenja vredno jedro.“

„Vzpodbudo mora dati vodstvo najmočnejše slovenske stranke, ki je** Vseslovenska Ljudska Stranka.“

Te besede je zapisalo glasilo „Slovenske Ljudske Stranke“ „Slovenec“ v svoji 177. številki z dne 4. avgusta t. l. v uvodniku pod naslovom „Narodni svet“.

Članek podpisemo z obema rokama in upamo, da nam „Slovenec“ kakor tudi njegova stranka ne bodeta štelata v zlo, ako pomagamo tudi mi po svojih slabih močeh čim preje uresničiti ono državno deklaracijo, ki jo je podal Jugoslovanski

*) Podčrtal pisec tega članka.

**) Podčrtal pisec tega članka.

klub v državnem zboru, kajti ni časa več „za besede, začnimo in začnimo takoj.“

Ena jako važna korporacija, kjer ima ravno Slov. Ljud. Stranka odločilno besedo, kar je ravno ta stranka pokazala že opetovano, ko se je šlo za oddajo kakega učnega mesta ali za discipliniranje kakega naprednega učitelja, je ravno c. kr. deželni svet „im slovenischen Kernlande.“

In ravno v tej korporaciji, ki je takorekoč duša vsega slovenskega šolstva v srecu Slovenije, ima nemščina edino in odločilno besedo, slovenščina je prava pastorka.

Uradni in menda tudi občevalni jezik — vsaj če človek pride do referenta, tega urada je nemščina. Zapisniki se se pišejo edino le v nemščini; razpisi vseh javnih učnih mest se izdajajo edino le v nemščini. Razglasi in ukazi — vse je v nemščini, — tudi letna poročila, ki so menda pač v prvi vrsti namenjena slovenskim davkoplačevalcem, se izdajajo v nemščini, ko bi se vsaj dvojezična izdajala. — Da je občevalne s podrejenimi c. kr. okraj. šol. sveti edino le nemško, je itak samoočebni umevno. Kratkotamo, slovenščina zaide le po nesreči tja. —

Kot umevna posledica teh čudnih razmer v najvišji šolski korporaciji je pa tudi vse uradovanje c. kr. okr. šol. svetov s posameznimi šol. vodstvi kakor tudi s c. kr. dež. šol. svetom in drugimi korporacijami. Nemščina zavzema prvo in glavno mesto, edino le kraj. šol. sveti so izvzeti, ti dobivajo slovenske uradne dopise.

Nadaljna posledica teh čudovitih razmer je slednjic tudi ustroj naših gimnazij. Tudi tu je vse nemško. Šolska naznanila, letna poročila nemška, menda za-to, da jih razumejo slovenski stariši slovenskih učencev lažje.

In v vseh teh korporacijah ima odločilno besedo in vselej odločilno večino Slov. Lj. Stranka, tako v c. kr. dež. kakor tudi v vseh c. kr. okraj. šol. svetih. Tu velja pač lepo geslo: „Pomagaj si sam, in Bog ti bo pomagal.“ „Ako bomo stali s prekrizanimi rokami in se ne ozirali na vse podrobnosti, vsak najmanjši kamen tvori bistven del zgradbe narodne celote — in čakali samo na čudeže od zgoraj, nas čaka lahko težka doba razočaranja.“

Zato pa kličemo pristašem Slovenske Ljudske Stranke: Pokažite sloven-

skemu narodu, da imate v sebi toliko idealizma, smotrenost in toliko notranje sile, da opravite to v nebo kričečo krivico in da daste ravno v teh korporacijah slovenščini ono mesto, ki jo mora zavzemati — to je prvo mesto. —e—

Vojna.

ITALIJANSKO BOJIŠČE.

Od 2. avgusta naprej so italijanski letalci večkrat napadli Pulj, ne da bi bili naredili mnogo škode. Na napade na Pulj so odgovorili naši letalci dne 14. avgusta z napadom na Benetke. Vrgli so na mesto in mornarsko orožarno 4 tone bomb. Italijani so obstreljevali naše letalce z veliko silo in sestrelili eno pomorsko letalo in dva navadna zrakoplova. Tudi nad Jesenice so se spravili italijanski letalci in vrgli v bližino tamošnjega državnega kolodvora mnogo bomb. Vžigalne bombe so vžgale bližnje gozde. Dne 4. avgusta so napadli lepo gorenjsko vas Koroško Belo, jo zažgali z vžigalnimi bombami; vso vas razun par hiš je uničil požar. Vneli so se tudi gozdovi v okolici. Nekaj bomb je padlo tudi na Javornik in Savo, kjer so porušili dve hiši in ubili dve osebi.

Enajsta soška bitka. Po jako hudi, poldrugi dan trajajoči pripravi je pričela dne 19. t. m. italijanska infanterija enajsto soško bitko. Siloviti boji divjajo na 60 km široki fronti med Mrzlim vrhom in morjem. Najsilovitejši so bili napadi na Tolminsko mostišče, Sveto goro, na grič Sv. Marka in na Grmado. Strelja okoli 5000 topov; niso pa vštete angleške in francoske baterije. Poročila zatrjujejo, da je dosedanji potek boja ugoden za nas.

RUSKO BOJIŠČE.

Na romunskem in ruskem bojišču se položaj zadnje dni ni spremenil. Pri mestu Focsani so naše in nemške čete od pričetka naše ofenzive do 18. avgusta vjeli nad 11.000 mož, na vsi vzhodni fronti pa 41.300 mož, vzeli sovražniku 257 topov, 546 strojnih in 50.000 navadnih pušk, 191 minskih metalcev, mnogo municije in drugih vojnih priprav.

LISTEK

Iz umetniškega sveta.

Glasbeno dramatični večeri v deželnem gledališču.

Operni večer dne 10. avg. t. l.

Ker je najhujša vročina ponehala, so večeri že primerni za koncertne in dramatiške priredbe. Tako je povabilo vodstvo dramatično-glasbenih večerov v dež. gledališču na gostovanje primadono zagrebškega odra Miro Koroščevo in baritonista od istotam, Roberta Primožiča.

Bil je to operni večer v pravem pomenu besede. Zapela sta nam pri nas več ali manj znane, včasih že slabše, pa tudi lepše pete operne arije. Koroščevo je med vsemi pela najlepše ono iz opere „Samson in Dalila“. Njen glas jo vsposablja za pevko Wagnerjevih oper, ki zahtevajo za svoje mitiške tipe močan organ in krepko postavlo. To oboje ima Koroščevo; v operi se gotovo tudi pri-

merno razvije, česar pri petju posameznih arij ni mogoče.

Druga točka vzporeda je imela naslov: „Slovenske pesmi“. Pričakoval sem, da nam zapoje Koroščevo kak lep samospjev iz novejšje naše literature in s tem dokaže, da jo pozna in se kot priznana umetnica bratskega naroda zanjo zanima. Žal sem bil hudo razočaran! Za prvo „slovensko pesem“ je Koroščevo pela neko hrvatsko, v počasnem valčkovem tempu zloženo pesem brez vsake vrednosti, kot drugo smo pa čuli samospjev „Domovini“ (O vdova tožna, zapuščenca) na znano Gregorčičevo besedilo. Rad bi vedel in slovenska javnost bi morala izvedeti, kateri glasbeni merjar se je upal hudo pregrešiti nad krasnim Gregorčičevim tekstom (ki je mimogrede omenjeno, večkrat in lepo uglasben) in mu napisati tako trivialno glasbo. Pred 50 leti so na Slovenskem podobno skladali zakotni organisti. — Pesem je prišla na vzpored gotovo le radi svoje domoljubne in času primerne vsebine ter zato, da se vrže neko slovensko drobtinico raz oder. Nekateri hrvaški gostje menda mislijo,

da moramo biti Ljubljančanje z vsem zadovoljni!

Robert Primožič je novinec. Po rodu primorski Slovenec je začel svojo kariero baje v Italiji. Njegovemu dobremu, sonornemu baritonu se ta vpliv pozna. Glas je posebno v nižini polnodoneč, v prehodih iz višine v nižino in narobe še trd in neuglajen. Primožič hoče posnemati Vuškoviča. Italijanske arije je pel živo, do izredne veljave se je povsperl v dvo-spevu iz opere „Zrinski“ s Koroščevo. Mladi umetnik naj stopa na trnjevo pot z veliko srečo, višje, višje!

Oba solista je na klavirju spremljala absolventinja hrvatskega konservatorija v Zagrebu Olga Lugarič srednje dobro. O kaki harmoniji med solisti in klavirjem — malo govora.

Ljudem je operni večer jako ugajal. Primožič si je zaslužil mnogo aplavza tudi za svoje živahne, včasih skoro smešne nastope. Če kaka operna pevka po burnem ploskanju občinstvu pošlje par poljubčkov, se nazadnje kvitira, poljubčke resnih umetnikov (moškega spola) pa radi odklanjamo!

Z. P.

Gostovanje ensembela mestnega gledališča v Krakovu.

Na povratku iz soške fronte, kjer so vrli poljski igralci prirejali svojim rojakom vojakom dramske predstave, so se oglašili tudi v Ljubljani in so nam pripravili dva lepa, umetniškega užitka polna večera. Prvi večer so igrali Batuckega veseloigro „Grube ryby“, drugi večer pa Ruzskovskega veseloigro „Maz z grzeznosci“. Prvovrstnemu ensembelu smo se obakrat divili in občudovali njegovo virtuosno igro. Škoda, da je občinstvo za prvo predstavo pozno izvedelo in so prazni sedeži gledališča ljube nam goste ne-ljubo pozdravljali. —ec.

To in ono izza preteklih dni.

XVII.

V krasnem zakotju naših planin je diven kraj, kjer slušbuje že 27. leto kot voditelj tamošnje ljudske šole ljubi moj pobratim in tovariš F. Mož je tu vse-

ANGLEŠKO - FRANCOSKO IN NEMŠKO BOJIŠČE.

V Flandriji in pri Verdunu se bije te dni silno krvava bitka. Angleži in Francozi so se navalili z ogromno silo na Nemce, ki se polagoma umikajo.

NOV SOVRAŽNIK.

Iz glavnega mesta Argentine Buenos Aires se poroča, da je južnoameriška ljudovlada Argentine ukinila diplomatske zveze z Nemčijo ter ji stavila kratek ultimatum, v katerem zahteva, da naj Nemčija ugodni argentinskim zahtevam.

KITAJSKA DEFINITIVNO NAPOVEDALA VOJNO.

Kitajska vlada je izdala proklamacijo, ki jo je podpisal predsednik ljudovlade in vsi ministri. Proklamacija izjavlja, da je Kitajska od 14. avgusta 1917 ob 10. uri zjutraj v vojnem stanju z Nemčijo in Avstro-Ogrsko.

PONOVA PREBIRANJA ČRNOVOJNIKOV ROJSTNIH LETN. 1899, 1898, 1897

se vrše od 3. do 22. septembra t. l. K prebiranjem ni treba priti pravilno oprešenim, slepim, gluho-nemim, kretenom, norim in onim, ki jim manjka kak ud. Odhod v vojaško službo še ni določen.

HITREJE REŠEVANJE PROŠENJ ZA PODPORO.

Izšla je ministrska odredba, ki določa, da morajo okrajne podporne komisije hitreje reševati prošnje za podpore družinam vpoklicanih. Tudi podpore se morajo hitreje izplačevati.

KOLIKO LADIJ JE IZGUBILA NEMČIJA.

Po nemški uradni statistiki bi bilo dosedaj v sovražnih in deloma nevtralnih rokah 533 nemških ladij z okroglo 2.100.000 tonami. V sovražnih ozir. nevtralnih rokah so: V Sev. Ameriki (vzhodno obrežje) 70 ladij s 536.000 tonami, (zahodno obrežje) 20 ladij z 78.177 tonami. Južna Amerika (vzhodno obrežje) 20 ladij s 100.024 tonami, (zahodno obrežje) 102 ladij s 366.000 tonami, Argentina 12 ladij s 54.068 tonami, Kuba 7 ladij s 23.733 tonami, Brazilija 38 ladij s 208.387 tonami, Mehika 2 ladij s 8716 tonami, Las Palmas 20 ladij s 76.338 tonami. Na Filipinah je 18 ladij s 69.796 tonami. Nizozemska Indija 24 ladij s 125.438 tonami, Vzhodna Azija 33 ladij s 158.515 tonami. Sovažniki so te ladje, v kolikor so v njih rokah, že zaplenili in jih vpisali na račun žrtev nemških podmorskih čolnov.

ANGLEŠKA TRGOVINA KLJUBUJE PODMORSKIM ČOLNOM.

„Neue Freie Presse“ poroča, da znaša vrednost blaga, ki ga je Anglija uvozila meseca julija t. l., 90.182.430 proti 76.732.443 funtov šterlingov meseca julija 1916. Izvozila pa je ta mesec blaga v vrednosti 49.833.635 proti 46.322.057 funtov šterlingov meseca julija 1916. Angleški listi primerjajo ta ogromna števila z uspehom nemških podmorskih čolnov in trdijo, da angleška prekomorska trgovina kljub podmorskim čolnom krasno uspeva.

stransko zaposlen. Ves čas opravlja tajništvo posojilnice ter je že 25. leto načelnik podružnici „Slovenskega planinskega društva“. Dne 18. avgusta t. l. je obhajal 30-letnico, odkar je bil prvičkrat na najvišjem vršacu Savinskih odnosno Kamniških planin. Kot anražiran planinar je znan daleč naokrog ter je tozadevno že marsikaj spisal, kakor je tudi sicer literarno delaven.

Tovariš F. bode blage volje oprostil, ako osvežim neko reminiscenco, ki se nanaša nanj.

Bilo je l. 1884. Tačas je bil kolega F. podučitelj v znamenitem trgu na Spod. Štajerskem. Pripravljal se je na II. učiteljski izpit. Zaradi tega se je osebno obrnil do tedanjega okrajnega šolskega nadzornika s prošnjo, naj mu dovoli opustitev pismenega izdelka stavljenega naloge za uradno učiteljsko konferenco. Smehljajoč in prikimajoč ga nadzornik odpusti.

Napoti dan okrajne učiteljske konference. A tedaj določi nadzornik tovariša F. za referenta o oni temi, za katero ga je prosil oprostite, rekoč: „F. war zwar bei mir und ersuchte mich, ihm das Thema zu erlassen. Ich kann jedoch ein solches Ansinnen nicht ernst nehmen, eine Renitenz aber lasse ich nicht zu.“ In F. je referiral, seve „ex abrupto“. Govoril je o tem, kako naj se v šoli po-

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA „RDEČI KRIŽ“ IN DRUGE VOJNO-POMOŽNE SVRHE.

Vodstvo mestne ljudske šole na Katičnari, 12-36 K; vodstvo mestne ljudske šole v Sv. Križu, 9-02 K; zbirke na dvorazredni ljudski šoli v Orli vasi, 863-24 K; „Odsek vojni davek žen“, ki ga vodi tovarišica Jana Brišnikova učiteljica v Orli vasi, 252 K; čisti preostanek prireditve v Bukovju pri Postojni pod vodstvom učiteljice J. Meyerjeve, 257 K; skupaj 1393-62 K.

Danes izkazanih . . . 1.393 62 K
V zadnji številki izkazanih 280.518 61 „

Skupaj . . . 281.912-23 K

IV. VOJNO POSOJILO.

Krajni šolski svet v Orli vasi, 200 K; s posredovanjem učiteljice Brišnikove v Orli vasi, 200 K; skupaj 400 K.

Danes izkazanih . . . 400 — K
V zadnji številki izkazanih 2.761.038 — „

Skupaj . . . 2.761.438 — K

V. vojno posojilo.

Nadučitelj Martin Zdošek v Orlovi vasi, 1000 K; s posredovanjem učiteljice Brišnikove v Orli vasi, 1100 K; skupaj 2100 K.

Danes izkazanih . . . 2.100 — K
V zadnji številki izkazanih 10.284.707 — „

Skupaj . . . 10.286.807 — K

DENARNI USPEH SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE DO DANES.

Glasom izkazov v „Učit. Tovarišu“:

Za „Rdeči križ“ itd.	K	281.912-23
III. vojno posojilo	„	278.848-69
IV. vojno posojilo	„	2.761.438 —
V. vojno posojilo	„	10.286.807 —
VI. vojno posojilo	„	142.850 —
Srednje šole	„	66.392-48

Končna vsota . . . K 13.818.248-40

Učiteljski naraščaj.

Sedanji vojni čas bo ostavil v vsakem pogledu nove, jako velike vrzeli v socialnem in kulturnem življenju posameznih narodov. Te vrzeli bodo odvisne od tega, kakšne preuredbe si hočejo po vojni ustvariti posamezne dežele. Pri tem našem razmotrivanju ne moremo že naprej govoriti o kulturnem razvoju po drugih deželah. Razložijo in razumejo se pač že danes dovolj jasno konture tega bodočega kulturnega razvoja iz listov in iz parlamentov.

Da bodo nastale nove forme državnega in narodnega življenja, je danes gotovo dejstvo, ker so pogoji za te nove forme po vseh deželah pred nami. Te nove oblike stvarjanja se nahajajo prav posebno v napredku in kulturi posameznih narodov, iz česar sledi, da izidejo, če se ne izvedejo z državnim preobratom, kakor n. pr. v Rusiji, iz kulturne moči poedinih narodov.

Zato si bo vsaka država ustvarila za bodoči razvoj ter sprejela one forme, ki so najugodnejše za njeno separatno lokalno položaj, ne oziraje se na druge. V tem pogledu se bo moralo rado ali nerado prenehati s konservativnimi tradicijami v interes naroda samega in države. Zato se bodo brigali tudi oni, ki se povrnejo s

stopa z otroci, ki so od narave manj nadarjeni. Za izborni svoje predavanje priznalo mu je poslušalstvo občje priznanje. Nadzornik pa je kar debelo gledal. F. je pač jasno pokazal, da je o snovi dobro poučen ter da je o tisti menda več razmišljal pa tudi več vedel, nego je bilo to nadzorniku — ljubo . . . Pismenega izdelka seve pa kolega ni oddal.

V koliko si pa je voditelj konference s svojim vedenjem povečal avtoriteto pri podrejenem učiteljstvu: o tem pa naj sodijo cenjeni bralci . . .

Odurnost, birokratska nagajivost ter brezmišelnost bagatelizovanje še ni prinašalo nikomur simpatij. Mi učitelji dobro vemo, da imajo gg. nadzorniki navzgor dosti odgovornosti ter da morajo postopati po gotovih predpisih. A to naj se vrši vedno v blaženi meri in obliki ter nikdar na način, ki posameznika žali.

No, od tega je zdaj že poteklo več nego troje decenij! Vrli naš sodrug F. pa še neupognjen, čil in zdrav z neumorno marljivostjo imenitno upravlja svoj posel v šoli pa tudi zunaj nje. — Bog ga ohrani tako krepkega še mnogo let v dobro šoli in narodnemu delu!

Srčno pozdravljeni, g. urednik!

Vaš stari

Slamoštev.

fronte domov. Danes ni več dalekovidnega državnika, da bi ne iskal sigurnega pogleda v bodočnost.

V tem momentu nas zanima važno vprašanje slovenskega mladega učiteljskega naraščaja.

Odkar je v veljavi v naši državi novi šolski zakon, manjka po slovenskih deželah posebno na Kranjskem ljudskih učiteljev. Mladenci se na Kranjskem le neradi posvečajo učiteljskemu stanu. Mnogi, ki dovrše učiteljske, si poiščejo boljši košček kruha in grede k drugim stanovom in to najbolj zaradi slabega gmotnega položaja, prav posebno pa v zadnjih časih zaradi neznosnih pravnih razmer v učiteljskem stanu. Smrt ima obilno žetev v učiteljskem stanu in v razmerju z drugimi stanovi jih v nobenem stanu ne umrje toliko za jetiko kakor v učiteljskem stanu. To se je posebno opazovalo v zadnjih letih. Odkar je izbruhnila vojna, je nastala nevarnost, da ne bo mogoče v desetletjih izpolniti nastale praznine. Da je toliko pomanjkanja učiteljstva na Kranjskem, smo navedli že dva vzroka. Vsak mladenič se skuša posvetiti onemu stanu, kjer je pravni in gmotni položaj boljši in srečnejši in to je med uradniki vseh kategorij. Med učitelji in uradniki je velika razlika. Nečemo vsega tega zopet navajati, vsaj smo vse to že večkrat povedali v raznih govorih in peticijah in vse prav živo občutimo tudi danes. Iz drugih dežel, iz Štajerskega in Primorskega niso prihajali učitelji službovat na Kranjsko, ker so celo v tužni Istri boljše učiteljske plače nego na Kranjskem.

Po vojski bomo pa še bolj občutili pomanjkanje učiteljev, ker hoče mnogo mladih učiteljev-vojakov ostati pri vojakih in se dati aktivirati; drugi si izberejo boljše službe in se ne povrnejo več k učiteljstvu. Tako jih mnogo sodi, tako jih hoče mnogo storiti po vojni.

Ono učiteljstvo pa, ki se vrne v šolsko službo, bo mnogo slabše, bolešno, revmatično ali sicer nadložno. Računati je treba tudi s tem.

Veliko vprašanje je tudi, ali se bodo pripravniki, ki so danes v vojaški službi, vrnili k učiteljskemu stanu? Dvomimo tudi, ali se bo v bodoče hotelo mnogo mladeničev posvetiti učiteljskemu stanu, ker jim bodo po vojni svobodna pota na vse strani, v službe, ki se ne morejo nadomestiti z ženskami.

Učiteljice pa bodo preplavile šolsko polje. Da je to suho dejstvo, nam izpricuje „Letno poročilo o stanju ljudskih šol na Kranjskem koncem leta 1916.“

Na javnih šolah na Kranjskem je bilo ob koncu leta 1916 487 moških (izmed teh 213 mobiliziranih, ostane torej še 274) in 866 ženskih učnih moči, torej več nego trikrat toliko. Poglejmo še naraščaj! Gojencev je bilo na c. kr. učiteljsku v Ljubljani v pripravljalnem tečaju 31, v I. letniku 24, v II. letniku 28, v III. letniku 21, v IV. letniku 6 (od teh sta pa le še 2 maturirala), skupaj 110 (36 v aktivni vojaški službi).

Ženski naraščaj. Na c. kr. ženskem učiteljsku v Ljubljani je bilo v I. letniku 44 gojenk, v III. letniku 42 in v IV. letniku 41, skupaj 127. Drugega letnika ni bilo. Na zasebnem učiteljsku pri uršulinkah v Ljubljani je bilo v IV. letniku 28 gojenk (drugi letnikov zaradi po vojaštvu zasedenih šolskih prostorov v minulem šolskem letu ni bilo). Na zasebnem učiteljsku pri uršulinkah v Škofji Loki je bilo v I. letniku 21 in v III. letniku 20 gojenk skupaj 41 (II. in III. letnika ni bilo). Na zasebnem ženskem učiteljsku nemškega šolskega kuratorija v Ljubljani je bilo v II. letniku 19 in v IV. letniku 24 gojenk, skupaj 43. Če primerjamo število gojencev 110 s številom gojenk 239 vidimo, da je več nego dvakrat toliko gojenk nego gojencev in to v sedanjem neugodnem vojnem času, ko ženska učiteljska niso popolna. Po vojni se bodo ta razmera števila še v večji meri poslabšala. To so števila, ki dajo resno misliti našim šolnikom in prizadetim krogom, pa tudi voditeljem našega naroda. Kaj bo s slovenskim šolstvom na Kranjskem, kaj z vzgojo in izobrazbo posebno naše moške mladine? Da ženska ne more nadomeščati pri vzgoji mladine moške vzgojne sile, dokazuje sedanji vojni čas, ko se tako zelo pogrešajo učitelji v šoli in očetje doma. O zlih posledicah ženske vzgoje za vsak narod nečemo razpravljati danes, opozarjamo le merodajne kroge na nastale razmere. Eno pa je, ki že poudarjamo danes. Če se hoče ugodno rešiti ta problem, naj se čimprej uredi pravni in gmotni odnosaji učiteljstva. To zahtevajo kulturni in narodni interesi. Na ta način bomo dobili kmalo dovolj dobrih učiteljev, vsako drugačno reševanje tega vprašanja znači samo krpanje.

D.

*) O tem poročilu spregovorimo v eni prihodnjih številkih.

Važna reforma na c. k. učiteljskih.

Odsek državnega zbora za državne uslužbence se je pečal na svoji seji dne 5. julija t. l. s službeno pragmatiko državnega učiteljstva. Ob tej priliki sta predlagala poročevalec poslanec Kemetter in poslanec Glöckel popolno zednačenje vadniških učiteljev z glavnimi učitelji na c. k. učiteljskih. Vsi naj imajo enake plače in dobe naslov profesor. Poslanec Wollek se je izrekel za preosnovno učiteljsko in učiteljske izobrazbe. Zednačenje vadniških učiteljev z akademično izobraženimi glavnimi učitelji pa bi vzbudilo med temi veliko nevoljo. Stremeti moramo za tem, da damo sposobnim in nadarjenim ljudskošolskim in strokovnim učiteljem priliko za akademično izobrazbo: dajo naj se jim v to svrhu dopusti in podeljujejo denarne podpore. Take učne moči bi bile najboljši vzgojevalci učiteljskega naraščaja. Za sedaj zadostuje, da naj imajo vadniški učitelji enake plače kakor glavni učitelji. Vodja naučnega ministrstva pl. Cwiklinski prizna veliki pomen vadniških učiteljev za vzgojo in strokovno izobrazbo učiteljev in bi bil pri volji, uvaževati te predloge, vendar se pa sedaj ta reforma ne da izvesti v okviru zakona, ki je v razpravi. S tem vprašanjem naj se peča v to svrhu izvoljen subkomite. Poslanec pl. Hofmann nasvetuje, da naj se zednačijo z glavnimi učitelji vsaj tisti vadniški učitelji, ki imajo izpit iz meščanske šole. Sekcijski načelnik pl. Kelle se odločno upre predlogu, da bi se to vprašanje rešilo v okviru službene pragmatike. Sekcijski svetnik Hostiuc se izjavi zoper tako preosnovno v imenu finančnega ministrstva. Poslanec Glöckel pojasnjuje v daljšem govoru stališče in delo vadniškega učiteljstva. Napredovati mora vedno z duhom časa, seznanjati se z vsemi najnovejšimi pedagoškimi in metodiškimi vprašanji, da more vestno izvrševati svojo važno nalogo. Od njegovega dela in sposobnosti je mnogo odvisna strokovna vzgoja učiteljskega naraščaja. Vadniški učitelj nima za učiteljsko izobrazbo nič manjšega pomena nego glavni učitelj. Njegov zgled je za poznejše delo mladega učitelja največjega pomena. On prevaja teorijo v prakso, njegovo delo vpliva na tisoče učencev. Najboljši položaj, ki se v sedanjih razmerah da doseči je ta, da poleg akademično izobraženih učiteljev poučujejo na učiteljskih one izbrane učne moči, ki pridejo iz prakse iz ljudskih in meščanskih šol. Tu se sme ozirati na malenkostne finančne ali organizatorične pomisleke, še manj pa na ljubosumnost akademično izobraženih glavnih učiteljev, tu gre za višje principe, tu gre za to, da položimo trden temeljni kamen za moderno vzgojo našega učiteljskega naraščaja. Nihče ne more prevzeti velike odgovornosti, da ni izbral sedanje ugodne prilike, da položi temelj obširnejši in globlji že dolgo zaželjeni in zahtevani še temeljitejši bodoči preosnovi naših učiteljskih. Vodja naučnega ministrstva pl. Cwiklinski izjavi, da se v bistvu strinja z izjavami poslanca Glöckla in da neče nikakor delati zaprek reformi učiteljske izobrazbe. Nato sklene odsek, da naj se vadniški učitelji zednačijo v vseh pravnih in finančnih vprašanjih z glavnimi učitelji. Predpogoji pa je, da napravi vadniški učitelj izpit za meščanske šole, vendar pa sme naučno ministrstvo pregledati izpit onim vadniškim učiteljem, ki marljivo in uspešno delujejo na pedagoškem in metodiškem polju.

Ta sklep z veseljem pozdravlja učiteljstvo, ker je s tem storjen prvi korak k obširnejši preosnovi učiteljskih, ki jo učiteljske organizacije zahtevajo že dolgo vrsto let. Velika zasluga tega odseka je, da je vendar že enkrat odpravil razliko med vadniškimi in glavnimi učitelji.

Slovensko ljudsko in meščansko šolstvo „Družbe sv. Cirila in Metod v Trstu“.

Šolska vodstva slovenskih ljudskih in meščanskih šol „Družbe sv. Cirila in Metod v Trstu“ so izdala ob sklepu šolskega leta 1916/17 prav lično in jako zanimivo skupno letno poročilo. Iz tega poročila razvidimo, kako lepo se razvija od leta do leta iz malega početka slovensko šolstvo v Trstu in kolikega pomena je za Slovenstvo sploh „Družba sv. Cirila in Metod“. 1994 otrok se je šolalo v minulem šolskem letu na zavodih „Družbe sv. Cirila in Metod“. Vsi ti otroci bi se bili potopili že v nežni mladosti v italijanskem morju, če bi jih ne reševalo blagoslovljeno delo „Družbe sv. Cirila in Metod“

S to besedo je povedan ves velik pomen naše šolske družbe za Trst in slovenski narod sploh.

Letno poročilo so sestavila vodstva: osemrazredne deške ljudske in meščanske šole pri Sv. Jakobu z vzporednicami na Acquedottu, osemrazredne dekliške ljudske šole pri Sv. Jakobu in osemrazredne dekliške ljudske šole na Acquedottu.

V uvodu tega poročila je sestavek „Prva slovenska meščanska šola v Trstu“. V tem spisu govori pisatelj o pomenu in važnosti meščanskih šol za ljudsko izobrazbo sploh, za Trst in okolico še posebej. Nato sledi zgodovina ustanovitve te šole. V začetku šolskega leta 1916/17 ni bilo mogoče otvoriti popolne meščanske šole, t. j. izpremeniti VI., VII. in VIII. razred ljudske šole v meščansko šolo, pač pa je c. k. naučno ministrstvo odredilo, da se začetkom šolskega leta 1916/17 otvori prejšnji VI. razred deške osemrazrednice kot I. razred zasebne meščanske šole, naslednja dva pa sukcesivno v šolskih letih 1917/18 in 1918/19. Učni načrt, ki ga je sestavil učiteljski zbor in odobrilo naučno ministrstvo, daje šoli trgovsko-obrtni značaj upoštevajoč razmere slovenskega prebivalstva v Trstu in okolici. Dalje govori pisatelj o pravicah učencev, ki so z uspehom dovršili meščansko šolo ter naštevajo zavode, v katere imajo vstop absolventi III. razreda meščanskih šol.

Učiteljski zbori.

Osemrazredna deška ljudska in meščanska šola pri Sv. Jakobu z vzporednicami na Acquedottu. a) Na meščanski šoli so poleg ravnatelja meščanske in voditelja ljudske šole poučevali še 4 učitelji, izmed njih 3 strokovni učitelji, 1 s kvalifikacijo za ljudske šole in c. k. katehet; državni učitelji, v službovanje prideleni, so bili 4, od družbe nastavljeni 1; 1 je bil pridelen „Slovenski trgovski šoli v Trstu“; b) na ljudski šoli: državnih učiteljev, v službovanje pridelenih učiteljev 9, učiteljic 5, 1 je bil pridelen nemški c. k. deški ljudski in meščanski šoli v u. Sanità 20, 1 je bil v II. polletju na dopustu, 4 so bili mobilizirani. Od družbe so bili nastavljeni 4 učitelji, 5 učiteljic in 2 kateheta; izmed teh učiteljev so bili 3 mobilizirani.

Osemrazredna dekliška ljudska šola pri Sv. Jakobu. Državni učiteljici, v službovanje prideleni 2. Od družbe nastavljenih učiteljic 10, 2 suplentki, 1 katehet poleg c. k. kateheta.

Osemrazredna dekliška ljudska šola na Acquedottu. Državne učiteljice, v službovanje prideljene 3. Od družbe nastavljenih učiteljic 5, 2 suplentki, 1 pomožni katehet poleg c. k. kateheta.

Kronika.

Deška ljudska in meščanska šola. Šolsko leto 1916/17 se je začelo sredi septembra. Vpisalo se je 855 učencev, 55 več nego prejšnje leto, med letom se je oglasilo še 89 učencev, tako da je bilo vseh vpisanih 944, 21 več nego prejšnje leto. Poprečno je prišlo na vsak izmed 17 razredov po 55 učencev. Šola se sukcesivno spremeni v ljudsko in meščansko šolo, letos se je spremenil VI. razred ljudske šole v I. razred meščanske šole. Tu je začetek prve slovenske meščanske šole v Primorju. Ker je bilo 7 učiteljev v vojaški službi, je prevzelo pouk v 7 razredih 7 učiteljic, 2 učiteljici do 16. februarja celo po 2 razreda.

Šola se je vdeležila vseh patriotskih in dobrodelnih prireditvev. Učenci so nabrali med seboj 123.69 K za vojaški dom, v dneh žepnih robcev pa 42.5 kg raznega perila in 783.75 K v denarju.

Posebno blagodejno je delovala komisija za preskrbovanje zajutreka revnim otrokom. Ta komisija, ki je od novembra 1916 oskrbovala zajutrek 600 otrokom slovenskih šol, se je spremenila pozneje v komisijo za prehrano šolskih otrok v Trstu, daje sedaj v 14 obednicah — 6 se jih ša otvori — kosilo približno 9000 otrokom. Ena obednica je prirejena v šolskem poslopju pri Sv. Jakobu, kjer kosi sedaj 702 otroka. Otroci slovenskih šol na Acquedottu, 143 dečkov in 170 deklic, dodivajo kosilo v obednici v paviljonu na mestnem javnem vrtu. Odbor za preskrbo vojnih sirot je dal 20 dečkom vojnim sirotam po 50 K podpore.

Dekliška šola pri Sv. Jakobu. Šolsko leto 1916/17 se je pričelo dne 17. septembra. Vpisalo se je 677 učenk, med šolskim letom jih je vstopilo 34, torej je bilo 711 učenk v 12 razredih, 59 poprečno v 1 razredu. Šolska mladina se je vdeležila vseh patriotskih slavnosti in prireditvev v dobrodelne namene. V dneh darovanja od 4.—7. oktobra je prodajalo 14 deklic znamke in cvetice v prid vojakom na fronti. Dne 17. decembra je priredila ženska C. M. podružnica patriotsko slavnost, na kateri so proizvajali otroci slovenskih šol igro „V kraljestvu palčkov“,

ki je uspela jako lepo. Od čistega dobička so prejeli 900 K vojaki na fronti. Igro so v dneh 21. in 22. maja z najlepšim uspehom ponavljali v deželnem gledališču v Ljubljani. Za Božič je obdarila tržaška ženska podružnica in društvo „Marijin dom“ več učenk s toplo obleko in obuvalom. V. vojnega posojila je podpisalo učiteljsko skupno z učenkami 500 K. Zbirka učenk za vojaški dom je znašala 30.41 K. V dneh žepnih robcev so zbrale učence 153.56 K in mnogo raznega perila.

Dekliška šola na Acquedottu. Na tej šoli se je vršil počitniški tečaj, ki se ga je vdeleževalo le majhno število učenk. Šolsko leto se je pričelo 16. septembra. Vpisalo se je 462 učenk, med šolskim letom jih je vstopilo 29, torej skupaj 491. Ker je bilo 8 razredov, pride na 1 razred poprečno 62 učenk. Tudi ta šola se je vdeležila vseh patriotskih slavnosti. Na prošnjo ženske C. M. podružnice se je priredila dne 29. aprila v Narodnem domu igra „Zakleti kraljič“ in igrokaz „Skrb in smrt“. Podružnica je dobila od te prireditve 500 K čistega dobička. Razume se, da so pri uprizaritvi „V kraljestvu palčkov“ v Trstu in v Ljubljani sodelovale tudi učenke te šole. V dnevih darovanja od 4.—8. oktobra je prodajalo 20 učenk te šole po ulicah znake v prid c. k. avstr. zakladu vojaških vdov in sirot. Učenke same so pokupile 412 znakov. Poleg tega se je nabralo v šoli v isto vrsto 1920 K. Za društvo „Varstvo vojaških sirot“ se je nabralo med učenkami 10 K, za ustanovitev vojaških domov v Trstu pa 52.04 K. V „dnevih žepnih robcev“ so nabirale učenke perilo za invalide in vojaške otroke, platnene in bombažasti odpadke. Nabralo se je približno 90 kg tega blaga in 209.60 K za vojaški invalide in „Rdeči križ“. Učiteljski zbor je podpisal 300 K v. in 300 K VI. vojnega pasojila. Ženska C. M. podružnica, društvo „Marijin dom“, italijansko dobrodelno društvo otrok in društvo za vojaške sirote so obdarili več učenk z obleko, obuvalom in s čevlji z lesenimi podplati. Ženska C. M. podružnica je darovala 50 K za šolske potrebščine ubogim otrokom.

Gojenci in gojenke zaposlovalnih tečajev goriškega c. k. učiteljskega so imeli na zavodu vse leto hospitacije in praktične vaje, ob koncu šolskega leta tudi maturitetne nastope.

Učila in knjižnice, o katerih govori IV. odstavek letnega poročila, se zaradi neugodnih razmer in pomanjkanja denarnih sredstev, niso mnogi pomnožile.

Nato sledi v V. oddelku imenik šolskih otrok in statistični pregled, o katerem smo pa že govorili.

Podatki iz letnega poročila jasno kažejo ogromno delo šol Družbe sv. Cirila in Metoda na tržaških tleh. Eden glavnih stebrov Slovenstva so v Trstu. Zato je pa tudi sveta dolžnost vsakega Slovenca, kdor le more, da prispeva po svojih močeh za „Družbo“, da ne omaga in more tudi v sedanjih hudih časih vršiti svojo vzvišeno nalogo.

Naši dijaki in visoke šole.*)

Marsikateremu nadepolnemu dijaku je sedanja vojna prekrizala njegove načrte. Mnogi so morali iti namesto na univerzo v vojašnico, drugi si pa zopet zaradi grozne draginje ne upajo od doma v tuja velika mesta. Vse drugače bi bilo, če bi imeli v Ljubljani vseučilišče. Tako bomo Slovenci glede naraščanja akademične inteligence veliko bolj pridržati kakor tisti narodi, ki imajo lastne visoke šole. Da ne nastane še večje pomanjkanje domače inteligence in vsled tega naval tujecev, moramo skrbeti sedaj, da omogočimo vsakemu slovenskemu dijaku (ki ni pri vojnikih) obisk visoke šole. Stvar naj vzame v roke kako društvo n. pr. „Radogoj“ ter preskrbi znatne podpore ne le iz zasebnih ampak tudi iz deželnih in občinskih virov. Ob enem pa naj ustanove zlasti v Gradcu in na Dunaju tam bivajoči naši rojaki odbore, katerih naloga bo, preskrbeti našim dijakom primerno hrano (dijaško kuhinjo) in stanovanja. — Le na ta način nam bo mogoče se ubraniti, da ne postanemo Slovenci v prvi vrsti — „sluge narodov“ in pa podlaga „tujčevi peti“.

*) Druge liste prosimo za ponatis.

Iz Črnogore.

Bivši goriški tovariš Fran Merljak, sedaj c. in kr. okrožni šolski nadzornik v Peči (Ipek) v Črni gori, pošilja svojim tovarišem slovenskim učiteljem iskrene pozdrave. Med drugim nam piše: Posebno novega vam ne vem nič poročati. Posla

imam mnogo. O črnogorskih učiteljih pravi: Domače učiteljsko ni strokovno tako temeljito izobraženo nego naše; posebno v vzgojeslovju so zaostali. Vendar so jako dovtetni in se zanimajo za vsako moderno pedagoško vprašanje. Iz Avstro-Ogrske imamo sedaj tu več učiteljev. Plačo dobivajo, kakor so jo imeli doma z vsemi dokladami, poleg tega pa dobivajo še po 5 K doklade na dan in 600 K stanarine na leto. Za stanovanje in hrano plačujejo naši učitelji iz monarhije po 5 K na dan; hrano dobivajo iz oficirske kuhinje. Učitelj godbenik, ki bi bil sposoben, da vodi v Peči mestno godbo na godala, bi živel tu bogovski; tudi bi imel lepo življenje dober učitelj, ki bi bil izprašan iz kmetijstva, ali učitelj, ki bi bil vsposobljen za pouk v deških ročnih delih. Sploh pogrešamo tu učiteljev, ki bi bili izprašani iz posameznih strok — učiteljev specialistov.

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

Poverjeniki Sloyenske Šolske Matice na Kranjskem: 1. Šolski okraj Črnomelj: Barle Konrad, učitelj v Metliki. 2. Šolski okraj Kamnik: Petrovec Tomo, nadučitelj v Jaršah pri Mengšu. 3. Šolski okraj Kočevje: a) Kočevje-Ribnica-Vel. Lašče: Štefančič Fran, nadučitelj v Vel. Laščah; b) Sodražica: Vrbič Mihajl, nadučitelj v Sodražici. 4. Šolski okraj Kranj: Rus Vilibald, učitelj v Kranju. 5. Šolski okraj Krško: Stiasny Ljudevit, c. kr. okr. šol. nadzornik v Krškem. 6. Šolski okraj Ljubljana: Jakob Dimnik, nadučitelj v Ljubljani. 8. Šolski okraj Ljubljanska okolica: Marija Sodnik, učiteljica v Bevkah. 9. Šolski okraj Logatec: a) Cerknica-Logatec-Lož: Punčuh Leopold, nadučitelj v Gor. Logatec; b) sodni okraj Idrija: Marija Kavčič c. kr. ravnateljica v Idriji. 10. Šolski okraj Novo mesto: Matko Martin, nadučitelj v Toplicah pri Novem mestu. 11. Šolski okraj Postojna: a) sodni okraj Ilirska Bistrica: Horvat Rudolf, nadučitelj v Trnovem pri Ilirski Bistrici; b) sodna okraja Postojna in Senožec: Juvanec Ferdinand, nadučitelj v Postojni; c) sodni okraj Vipava: Skala Anton, nadučitelj v Vipavi. 12. Šolski okraj Radovljica: Zavrl Valentin, nadučitelj v Begunjah.

Za poverjenike, ki so mobilizirani, naj pobere letnino njih namestniki v službi, ali kdorkoli. Sme se pa poslati letnina kar naravnost Slovenski Šolski Matici v Ljubljano in to čimprej. Gg. poverjenike prosimo, da se požurijo.

Kranjske vesti.

—r— Iz seje c. kr. okraj. šol. sveta v Radovljici dne 4. avg. 1917. C. kr. okraj. šol. nadzornik poroča o važnejših kurentnih potom rečenih zadevah, med temi je tudi vpokojenje učiteljice na Breznici Hermine Širnikove, ki je bilo rešeno potom c. kr. dež. šol. sveta. — Za pouk v ženskih ročnih delih se predlagata v nagraditev učiteljici žen. ročnih del. v Ljubnem in podnartu. — Za nagrado v poljedelskem pouku se predlagajo šolski voditelji na Breznici, v Gorjah, Ribnem, Begunjah, Boh. Beli in Ratečah in sicer po 120 K od učne ure v skupnem znesku 420.20 K. — Učiteljici Ceciliji Vilmanovi na Jesenicah se dovoli ozir. prizna I. starostna doklada in sicer definitivna od 24. VI. 1917. — Imenujejo se — ako ne bo kake posebne zapreke in spremembe — sledeče učne moči: Ano Čopovo provizorično na Breznici in Silvo Šušteršičevo tudi provizorično na Jesenicah, in kot suplentinjo mesto obolele učiteljice Cecilije Vilmanove Marijo Schwarzovo. — Ker je moral učitelj na Jesenicah Egidij Schiffrer oditi k vojakom, se ga nadomesti z učiteljico Alojzijo Kunčičevo. — Sklepno še to-le: krajni šolski svet na Bledu prosi, da se dovoli k I. razredu eno vzporednico in da še to šolo razširi v petrazrednico. Krajni šolski svet na Jesenicah prosi k III. razredu še eno vzporednico, dve že ima, tako da bo ta šola sedaj štela 12 razredov.* — Slednjič omenja okr. šol. nadzornik še dveh važnih ukrepov c. kr. dež. šol. sveta, t. j. odredbe glede probekandidatij in probekandidatov kakor tudi glede šolskih olajšav ob sedanjih nenormalnih razmerah. — a.

—r— Iz c. kr. mestnega šolskega sveta. O redni seji c. kr. mesnega šolskega sveta, ki se je vršila v petek, dne 17. avgusta 1917, nam je došlo nastopno poročilo: Potem ko otvori predsednik sejo in proglasi njeno sklepčnost, oglašil zapisnikar bistvenejše kurentne stvari i pove, kako so bile rešene, kar se vzame na

*) Ali bi se je ne moglo razdeliti v samostojno deško in dekliško šolo. Op. uredništva.

znanje. Odobri se zapisnik zadnje redne seje z dne 11. julija 1917. Prošnji nekega učitelja in neke učiteljice za dovolitev daljših dopustov se priporočilo predložita c. kr. deželnemu šolskemu svetu z nasvetom, da se jima ugodi. Poročili o nadzorovanju zasebne deške petrazrednice v „Marijanišču“ in pa zasebne dekliške osemrazrednice v Lichtenthurničinem sirotišču v šolskem letu 1916/17 se vsameta na znanje in predložita c. kr. deželnemu šolskemu svetu v odobrenje. Učiteljskima zboroma omenjenih učnih zavodov izreči je priznanje na lepih vzgojnih in učnih uspehih. Stalnemu učitelju Alojziju Gorjupu sa pripozna IV. petlenica. Pojasni se še nekaj internih zadev in se potem seja zaključuje.

—r— V Bukovju pri Postojni so priredila dne 22. in 29. julij bukovska dekleta pod vodstvom ondotne učiteljice lovarišice J. Meyer jeve in bogoslovca g. Cirila Lekšaa, prireditve v korist slovenskim slepim vojakom, nahajajočim se v zavodu v Gradcu. Za uspeh se imamo tudi zahvaliti g. štabnemu zdravniku div. sanit. kol. 48., ki je poslal godbo. Zahvaljujemo se nadalje vsestransko pomagal; dekletom, ki so se na nesebičen način žrtvovala za ta namen, vsem cenj, darovalcem vstopnine, ki so jo blagovolili podariti, dasi se predstave niso vdeležili; vsem ki so pripomogli na katerikoli način in cenjenemu občinstvu, da se je v tako obilnem številu od blizo in daleč vdeležilo predstave, ter pripomoglo, da znaša čisti preostanek 257 K.

Štajerske vesti.

—š— Učit. naznanila. Učiteljica Ana Matkova v Kapelah pri Brezicah je postala def. učiteljica v Zibiki. — Prov. učit. Šamplova pripustila se je v slučaju poročitve za čas vojne v Makolah pri Poljčanah. — Nadučit. Štefan Rataj v Trbonji (šolski okr. Mahrenberg) je prestavljen kot šolski vodja v Razborje (šolski okr. Slov. Gradec).

—š— Povišanje. Učitelj v Petrovčah pri Celju, Teodor Gselman, sedaj vojak, je postal praporščak.

—š— Dopolnilna drag. doklada štaj. učiteljsstvu se je v izmeri, kakor je to „Uč. Tov.“ že poročal v svoji 13. let. štev. izplačala začetkom avg. t. l. glasom ukaza dež. šolskega sveta z dne 18. 7., št. 3/4831/146/17.

—š— Upok. učiteljsstvu na Štaj. se bo tudi podelila neka dodatna drag. doklada. Tako pravi graška „Päd. Zeitschrift“ v svoji št. z dne 30. VII. t. l.

—š— Glede oproščenja učiteljev-vojakov t. j. takih, ki so zaposleni v zaledju in takih, ki so bili v fronti in so postali za orožje nesposobni, je uvel štaj. dež. šolski svet novo akcijo ter so imele tozadevno šolska vodstva obširno poročati. (Ukaz d. do 21. VII. 17., št. 3/2272/169.)

—š— Izkaz o delu dvorazredne ljudske šole v Orli vasi za „Rdeči križ“ in druge vopomožne svrhe. 1. Denarne zbirke, darovala šolska mladina, učiteljsvo in ljudstvo: V letu 1914/15 179.85 K
" " 1915/16 240.83 K
" " 1916/17 442.56 K
Skupaj 863.24 K

2. Nabrano in darovano blago: nakolenic 11 parov, zapestnic 13 parov, krpice za noge 20 parov, ušesnih ogreval 24 parov, nogavic 3 pare; starega papirja 61 kg, starih cunj 336 kg, kovin 30 kg; na „Dan žepnih robcev“ 50 kg platnenega blaga; rabljenih znamk 3000 komadov; za božičnico je darovala učiteljica Brišnikova 1600 komadov svalčic; VI. vojnega posojila je podpisal krajni šolski svet 200 K in po posredovanju učiteljice Brišnikove se je podpisalo v kraju še 200 K; V. vojnega posojila je podpisal nadučitelj Martin Zdolšek 1000 K in po posredovanju učiteljice Brišnikove se je podpisalo v kraju še 1100 K. Društveni odsek „vojni davek žen“ (Frauenkriegsbeisteuer) šteje 105 članov, kar bo dalo 252 K članarine. Zbirko vodi tovarišica Brišnikova, ki je vodila tudi vse druge zbirke in prejela od vojnega botrstva častno spomenico.

Jana Brišnikova. —š— Ustanove za obisk c. kr. drž. obrtne šole v Ljubljani. Posojilnica v Mariboru je razpisala ustanovo za obisk c. kr. državne obrtne šole v Ljubljani v znesku po 400 K.

Istrske vesti.

—i— Za hrvatske šole v Pulju. „Hrvatski List“ prosi poslance, naj se zavzamejo za to, da se začetkom novega šolskega leta otvori v Pulju hrvatska ljudska šola za oni del hrvatskih otrok, ki so ostali po evakuaciji v Pulju. Ob enem je potrebno, da se poslanci zavzamejo za to, da se zajamči hrvatska realna gimnazija v Pulju.

Splošni vestnik.

Slovenska Matica. Na naš poziv gg. poverjenikom se jih je že mnogo oglasilo. Čast in poštenje jim! Nadejamo se, da jim slede skoro še mnogi, mnogi drugi. Gg. poverjeniki naj blagovolijo vzeti na znanje in povedati članom, da izda Matica za l. 1914 od knjig, namenjenih za to leto, tiste, ki so že popolnoma ali vsaj skoro dotiskane. Te knjige prejmejo vsi maticarji, ki so plačali stanarino že tekom 1914. leta, ali ki so jo že plačali ali jo bodo plačali letos za 1914. leto. Knjige pa, ki jih izda Matica na nova in jih dobe člani na novi račun, bo odbor šole določil.

Višja obrtna šola. Vsled ministrskega odloka se bosta na ljubljanski obrtni šoli ustanovila dva oddelka mehanično-tehnične in stavbne stroke z značajem visoke šole.

Slike osvobojenih galiških in bukovinskih krajev priobčujejo „Tedske Slike“ v svoji 32. in 33. številki: Tarnopol Brzežani ob Zlati Lipi, Bučač na Stripi, Černovice itd. Priobčujejo tudi z drugih bojišč mnogo zanimivih slik. Priporočamo „Tedske Slike“!

Razgled.

Politična cenzura bo odpravljena. Odsek za časopisje v državni zbornici je soglasno sprejel predlog poslanca Steinhauza, v katerem se vlada pozivlje, da takoj odpravi politično cenzuro; dalje je sprejel istotako soglasno predlog poslanca Zenkerja, ki pozivlje vlado, da stavi predlog za zakonito uravnavo vojaške cenzure v vojski.

Zatvoritev romunskih učiteljskih. Iz Budimpešte poročajo, da se je grof Albert Apponyi zopet oprijel madžarizirajoče šolske politike, kakor jo je že izvajal. Sedaj je ta šolska politika obrnjena proti Romunom. Ukazal je zatvoriti vsa romunska učiteljska, moška in ženska.

Vremenski preroki. Človek je že od nekdaj opazoval vremenske spremembe in jih primerjal s pojavi v naravi. Iz tega opazovanja je spoznal kot znamenja za lepo vreme: lepa rumeno-rdeča večerna zarja, naravnost vzdigajoč dim, severni ali vzhodni veter, nič ali le malo nakopičenih oblakov, gore se nam vidijo zelo oddaljene, ptiči veselo prepevajo, lastovice visoko letajo, murni živahno škripljejo. Znamenja slabega vremena so: krvavo-rdeča večerna in lepa jutranja zarja, meglen svitel obroč okoli lune, dim se vali proti tlom, solčni vzhod krvavo rdeč, zahodni, jugo-ali severno zahodni vetrovi, zvečer se nabirajo oblaki na zahodu, gore vidimo po dnevi prav blizu, nadložni ljudje čutijo trganje in kurja očesa, mrčesi postanejo posebno nadležni, kokoši in tiči se valjajo v prahu, vrane kriče pozno zvečer in zgodaj zjutraj, lastovice nizko in tiho letajo, race in gosi se živahno potaplajo v vodo in se pogostoma oglašajo; polži, gliste in krastače se prikazujejo v večjem številu, krki marljivo vzdigujejo zemljo.

Zgodovinsko znamenita deklaracija. Južnoslovanska deklaracija v državnem zboru se ne ustavi pred deželnimi mejami, temveč zahteva združitev vseh pokrajin in dežel, kjer prebivajo Hrvati, Slovenci in Srbi v eno državno celoto pod Habsburško vlado. To pa najhujše peče in boli naše narodne nasprotnike ter kriče v enomer da se zgodovinskih mej dežel nihče dotakniti in prestopiti ne sme. Seve da zahtevajo to samo tam, kjer je njim v prilog. Kraljevina Česka naj se pa le razkosa v česki in nemški del; tu jih pa ne moti zgodovina, ker je njim v korist. Tu bi res raztrgali zgodovinsko celoto, nasprotno so se pa meje naših kronovin v teku časa že večkrat spremenile. H Kranjski kronovini je pripadal že velik del

Goriške, gornja Istra in Reka. „Banat“ je bil že samostojna vojvodinja, ravno tako ločena je bila Sedmograška od Ogrske. Ilirija, ki jo je ustanovil Napoleon, tudi z njim ni zaspala. V Meyerjevem „Handlexikonu“ čitamo: „Auch von Österreich wurde 1816 der Name Königreich Illyrien für die Provinzen Kärnten, Krain, Görz, Gradiska und Istrien eingeführt und bis zur neun Reichsteilung (1856) beibehalten. Dieses Königreich zu erneuern ist noch heute das Ziel der Südslaven“. Tako so Nemci pisali l. 1878. Avstrijski vladar ima med drugimi tudi naslov „kralja Ilirije“. Zopetna združitev naših dežel ima torej že trdno zgodovinsko podlago. Nemci seveda se ji upirajo trdeč, da bi se s tem zrahljala zveza s celoto. Kako trdne so pa take zveze, vidijo pa sami pri nemškem cesarstvu, ki je sestavljeno iz 26 samostojnih držav in vendar potreba teh držav ni tako utemeljena kakor bi bila v Avstriji po narodnostih. Da so države ustanovljene na taki podlagi jako krepke, nam pa pričata Švica in Severna Amerika.

Književnost.

„Suherjeva knjiga „Das Zeichnen in der Volksschule“ I. del je glasom odloka c. kr. min. za uk in bogocastje z dne 9. julija 1917 št. 20.714 priporočena v nabavo učiteljskim knjižnicam.“ Cena vezani knjigi je 7 K 20 h, nevezani 6 K. Dobi se po vseh knjigarnah v Ljubljani.

LISTNICA UPRAVNIŠTVA.

Vse p. n. naročnike ki še niso poravnali letošnje naročnine, zlasti pa one, ki dolgujejo za 2-3 leta, nujno prosimo, da se spomnijo lista tudi denarno, zlasti ob prejemu draginjske doklade. Izkazovali smo star dolg že mnogokrat, zato se nam zdi potrata časa, to še enkrat izvajati.

Upravništvo.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Radoj Korene.

Last in založba „Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva“.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica „Učiteljskega konvikta“ v Ljubljani
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 30. junija 1917 K 135.738-53

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/25. do 1/26. ure popoldne.

Knjigoveznica

Anton Janežič

Ljubljana

Florijanska ulica 14

se priporoča sl. šolskim vodstvom in gg. učiteljem za izvrševanje vseh v knjigoveško stroko spadajočih del.

Največja slovenska hranilnica!

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

je imela vlog koncem leta 1916 K 55,000.000.—
hipotečnih in občinskih posojil „ 30,600.000.—
rezervnega zaklada „ 1,500.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po

4%

večje in nestalne vloge pa po dogovoru.

Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo
c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%,
izven Kranjske pa proti 5 1/4% obrestim in proti najmanj 1%
oziroma 3/4% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno
Kreditno društvo.

Slovenska Šolska Matica

ima v svoji zalogi razen razprodanih „Letopisov“, I., II. in III. zv. — še vse do zdaj izišle knjige ter oddaja stalnim članom tudi prejšnje celotne letnike za navadno letnino 4 K; posamezne prejšnje knjige (snopiče itd.) dobivajo člani in učiteljskičniki za polovico prodajalne cene. Nečlani pa plačajo za posamezne prejšnje knjige določeno prodajalno ceno, ki je razvidna v „Pedagoškem Letopisu“.

Posebej je izdala in založila Slovenska Šolska Matica:

1. A. Črnivec: Navodilo k I. zvezku „Razčunice za obče ljudske šole“. Cena 1 K.
2. Spominski list za učence in učenke, ki dobe Odpustnico. Cena 20 vin.
3. Kren-Bajželj: Javen telovadni nastop. Cena 60 vin.
4. Trunk-Dimnik: Staršem šolske mladine. Cena 2 vin.

Letnina za Slovensko Šolsko Matico znaša 4 K in se plača meseca januarja vsakega leta.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

reg. zadr. z omejeno zavezo Francišškanska ulica šte. 6

se priporoča slavnim kraj. šolskim svetom in cenj. učiteljstvu v naročilo vseh uradnih šolskih tiskovin po najnovjših vzorcih. V zalogi ima vsakovrstne napise na lepenki, razne mladinske spise, vse poštno tiskovine za šol. uporabo itd. — Priporoča se v natisk uradnih kuvert in pisemskega papirja z napisom in sploh vseh v šol. stroko spadajočih tiskovin. V zalogi vedno: K. Wider, „MOJE PRVO BERILO“.